

GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ

Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
Wojskowej Służby Polek
ul. Podmurna 93, tel. 0048 56 65 22 186
lapak@wp.pl; www.zawacka.pl
16 25 127; REGON 870502736
KRS 00000 41692
1090 1506 0000 0000 5002 0244

poprzedni nr II-999/1735

1'01 1/2

Szewc

80 Gdanińska Oliwa

Henryk Jessar

- 200 Wejherowo
- 67-45
- 39-15

Styma Sadowska
Poznań

Wejherowo
„Polska Żyje”-JOW Gr.P.
+ Jessar Alfons
ps. „Zan”

II-999/1735 Pom.

SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI

Jessar Alfons

J. N-999/1735 Pom.....

Wejherowo JON "Gr. Pom."

I./1. Relacja k. 3 s. 1-5

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora k. 5 s. 1-5

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora —

II. Materiały uzupełniające relację k. 1 1 s. 1-13

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ... —

IV. Korespondencja

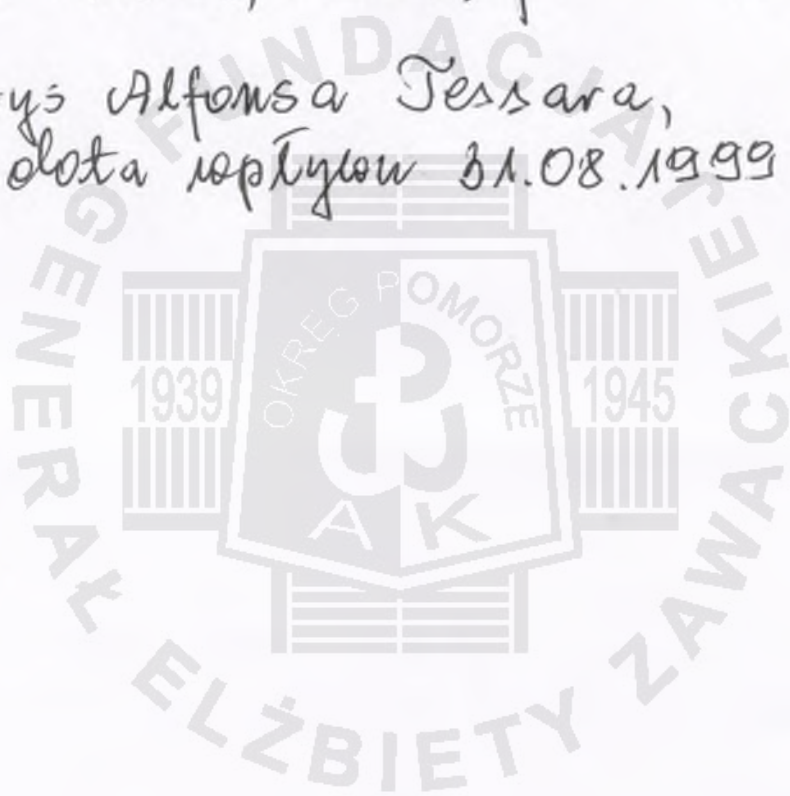
1) z rodziny ... k. 9 s. 11

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 18

VI. Fotografie *dział i ikonografii*

1/1. Relacja - Tessar Alfom:

1. Relacja - życiorys A. Tessara napisany przez rodzinę, relpis kserokop. k. 1 s. 1-2
2. Biogram - relacja autorstwa Jerego Szwasa, kserokop. k. 1 s. 3-4
3. Życiorys Alfonsa Tessara, mpis - data wpływu 31.08.1999 k. 1 s. 5

V Ycionys sp. Alfonsa Tessara

Urodził się 13 czerwca 1913 r. w Radostkach pow. Brodnica, z ojc. Yana i matki Franciszki z domu Fleubarskiej.

Skolę powszechną kończył w Radostkach. W r. 1930 wstąpił do sem. nauk. w Kęzherowie. Dyplom nauczycielski otrzymał w Grudziądzu ¹⁹³⁴.

W wrześniu 1937 r. został powołany do czynnej służby wojskowej w Grudziądzu, służył jako podchorąży rewolwionowy w szeregach

W grudniu 1938 r. otrzymuje posadę nauczyciela w 4-let. Szkole Pocz. w Jastarni, gdzie pracował do czasu wybuchu wojny tj. do 1939 r.

24 sierpnia 1939 r. otrzymuje wezwanie do wojska do 10 batal. morskiego w Ostrowie. W bitwie pod Kosakowem zostaje ranny i wywieziony do szpitala do Klerow ¹⁰ Holstena. 30 września 1940 r. wraca z niewoli niemieckiej do Kęzherowa (do domu).

Po powrocie z niewoli pracuje w charakterze robotnika w Rumizagórnym, następnie w Gdyni.

Jako komendant Juraska Kęzherowa wstąpił do tajnej organizacji Wojskowej „Gryf Pomorski”, był kierownikiem w marcu 1943 r. wyjechał się z Kęzherowa i przemieścić się do bębna w lesie.

W kwiartku z kryjącą akcją partyzancką zostaje (postrzelony) przez niemiecką

policje podczas obławy postawionej
 na skutek czego aresztowany w mie-
 scu maju 1944 r. i odstawiony
 do szpitala więziennego, skąd przez
 gestapo zabrano, naginal.

Podpis

(The following text is mirrored bleed-through from the reverse side of the page and is largely illegible due to the quality of the scan and the nature of the bleed-through.)

Tessar Alfons pseudonim „Zari” (1919 - 1944)
nauczyciel, bojownik organizacji „Polska Lige” i TOW „Gryf
Pomorski.”

Ubr. 13 VI 1919 r. w Radoszku pow. Brodnica,
jako syn Jana i Franciszki z d. Stembarskiej. Szkołę
powszechną ukończył w Radoszku. W 1930 r. wstąpił do
Państwowego Seminarium Nauczycielskiego w Wejherowie.
Dyplom nauczycielski otrzymał w 1937 r. w Grudziądzu.
We wrześniu ~~1937~~ ^{tegoż roku} został powołany do służby wojskowej
w Grudziądzu, którą ukończył w sierpniu 1938 r. w stopniu
podchorążego. Pracę nauczycielską rozpoczął w Szkole Powszechnej w Gowinie,
w grudniu 1938 r. otrzymał pracę ~~nauczyciela~~
~~nauczyciela~~ w siedmioklasowej Szkole Powszechnej w Jastarni,
gdzie pracował do wybuchu wojny. 27 sierpnia 1939 r.
otrzymał wezwanie do wojska, do II Batalionu Morskiego
w Gdyni Ontowie. W bitwie pod Kosakowem został
ranny i następnie wywieziony do szpitala w Schleswig-Holstein,
20 września 1940 r. uwolniony z niewoli niemieckiej do domu
w Wejherowie. Podjął pracę w charakterze robotnika
w Rumii Zagdrzu a następnie w Gdyni.

W październiku 1940 r. Tessar wstąpił do ^{konspiracyjnej} organizacji „Polska
Lige”. W październiku tegoż roku utworzono w niej trzy
grupy bojowe. Jedną z nich o nazwie „Dysab” (od skrótów
dywersja, sabotaż) zorganizowali byli nauczyciele Stefan
Mościpan i A. Tessar, który został jej dowódcą. ~~Pod~~ Pod
koniec 1942 r. „Dysab” liczył 12 trójek bojowych działających
w Wejherowie i najbliższej okolicy, dokonyjąc aktów sabotażu

na linii kolejowej Gdansk⁴ - Łeba⁴ - Stupsk⁴. W połowie 1944
 "Polska Żyje" połączyła się z TOW "Gryf Pomorski". A. Tessar stał
 na czele komendy miejskiej "Gryfa" w Wejherowie i dowodził
 dobrze zorganizowanym i bitnym oddziałem partyzanckim
 w rejonie Gowina, Sychowej, Dąbrówki i Częstkowa.
 W marcu 1943 r. był zmuszony opuścić Wejherowę i prze-
 nieść się do bunkra w lesie. W maju 1944 r. w potyczce
 z żandarmerią niemiecką został ciężko ranny i dostał
 się do niewoli. ~~Porzucił~~ ^{Porzucił} naleriję opielki lekarskiej,
 lekarstw i żywności zmarł ~~latem 1944 r. w więzieniu~~
~~w więzieniu w Wejherowie.~~ X 193 4/8e.

patrz postać 2
 nowienni Rodu
 Grodzkiego

Słownik biograficzny konspiracji pomorskiej
 1939-1945, cz. 2 pod red. E. Zawackiej, Tor. 1996 s. 128,
 229, 244, 245, 246; Aleksandrowicz W., Dysap —
 Z dziejów ruchu oporu w Wejherowie, "Kaszëbë" 1960
 nr 6 i 7; Ciechanowski K., Ruch oporu na Pomorzu
 Gdańskim 1939-1945, W. 1972 s. 104, 248; [√]Zbiory
 Muzeum Pisniennictwa i Muzyki Karawaler Pomorskiej
 w Wejherowie: Zyciorys s.p. Alfonsa Tessara opracowany
 przez Rodzinę.

√ Pomorskie organi-
 zacje konspiracyjne
 (poważne) 1939-1945.
 Tor. 1994, s. 229,
 239-40, 244-46;

Jerzy Szewc

ŻYCIORYS ALFONSA TESSAR^A

Urodził się 13.06.1913r. w Radoszkach pow. Brodnica. Ojciec Jan Tessar z zawodu kolejarz, matka Franciszka z domu Slembarska miała siedmioro dzieci. Po ukończeniu nauczania podstawowego rozpoczął naukę w Seminarium Nauczycielskim w Wejherowie w 1930r. W 1937r. uzyskał dyplom nauczyciela szkół podstawowych (powszechnych nr 32/1937) w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim im. Staszica w Grudziądzu. W między czasie podejmował pracę zarobkową w nadzorze technicznym Urzędu Pocztowego w Wejherowie.

12.07.1937r. zawarł związek małżeński z Zofią Michałowską nauczycielką z Gowina. Od 20.09.1937r. do 24.07.1938r. uczestniczył w kursie podchorążych rezerwy przy 65 pułku piechoty w Grudziądzu, który ukończył w stopniu kaprała z cenzusem.

Jako nauczyciel uczył początkowo w Gowinie, a następnie do 1939r. w Swarzewie. Z chwilą wybuchu wojny zostaje zmobilizowany, uczestniczy w wojnie i ranny dostaje się do niewoli. Ostatecznie, w wyniku złego stanu zdrowia, zostaje zwolniony z obozu jenieckiego „Stalag XXB”.

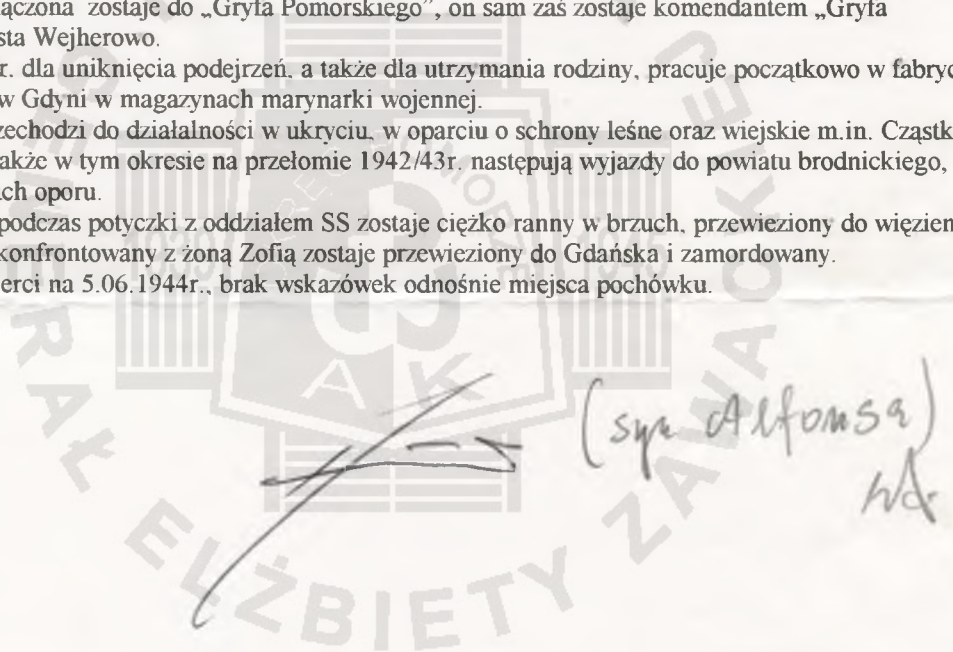
Bezpośrednio po powrocie włącza się w prace konspiracyjne. Już w 1940r. jest współtwórcą organizacji dywersyjno - sabotażowej „Dysap”. W ramach organizacji konspiracyjnej „Polska Żyje” przygotowuje grupy bojowe oraz szereg schronów przydomowych i leśnych. Teren działania grup bojowych, to cały powiat morski. Jednocześnie A. Tessar prowadzi tajne nauczanie w zakresie szkoły podstawowej. Jego mieszkanie przy ulicy Ogrody Nanieckie 13a, stanowiło punkt kontaktowy „Gryfa Pomorskiego”. W 1942r. organizacja, w której działa A. Tessar włączona zostaje do „Gryfa Pomorskiego”, on sam zaś zostaje komendantem „Gryfa Pomorskiego” miasta Wejherowo.

Od 1940r. do 1942r. dla uniknięcia podejrzeń, a także dla utrzymania rodziny, pracuje początkowo w fabryce w Rumi, a następnie w Gdyni w magazynach marynarki wojennej.

Od lipca 1942r. przechodzi do działalności w ukryciu, w oparciu o schrony leśne oraz wiejskie m.in. Czastkowo, Szemud, Luzino. Także w tym okresie na przełomie 1942/43r. następują wyjazdy do powiatu brodnickiego, gdzie organizuje ruch oporu.

W czerwcu 1944r. podczas potyczki z oddziałem SS zostaje ciężko ranny w brzuch, przewieziony do więzienia w Wejherowie, tam skonfrontowany z żoną Zofią zostaje przewieziony do Gdańska i zamordowany.

Ustalono dzień śmierci na 5.06.1944r., brak wskazówek odnośnie miejsca pochówku.

(syn Alfonsa)
WA

1/2. Dokumenty relatora - Tessar Alfons

1. Kserokopia zaświadczenia o zwolnieniu z obozu jenieckiego z 19.08.1940r. k. 1 str. 1
2. Kserokopia zaświadczenia o przybyciu do miejsce zamieszkania z 21.08.1940r. k. 1 str. 2
3. Kserokopia wezwania do NSDAP z 4.03.1942r. k. 1 str. 3
4. Kserokopia zaświadczenia potwierdzającego pracę przy budowie lotniska w Rumii z dn. 21.09.1940r. k. 1 str. 4
5. Kserokopia odpisu Sądu Grodzkiego w Wejherowie z 8.10.1947 ustaleń dotyczących okoliczności aresztowania i śmierci Alfonsa Tessara k. 1 str. 5

Sass bei sich tragen !

Bescheinigung

über die Entlassung aus d. Kriegsgefangenschaft.

Auf Befehl der Oberkommande der Wehrmacht ist der .

..Tessar Alfonsaus..Neustadt.....

geboren am ..13.6.13..... in ..Radoczki.....

heute aus der deutschen Kriegsgefangenschaft entlassen
worden.

Er hat sich innerhalb 24 Stunden bei der zuständigen
Ortspolizeibehörde persönlich zu melden und daselbst
die Arbeitskarte vorzulegen.

S t a l a g XXB, den 19 August 1940

Der Lagerkommandant

Łoświ ad uscie o
zwolnieniu z obozu
jemieckiego.

Łsk X 1999

2

Der k. Bürgermeister
als Ortspolizeibehörde.

B e s c h e i n i g u n g .

Der Herzog von Anjou Alfons Tassar
geboren am 23.6.1913 in Wien hat sich heute
hier in der Herzogin Elisabeth Strasse Nr. 13^a wohnhaft gemeldet.

Er ist aus der Gefangenschaft / Gefangenenlager Kolag XX. B.
am 19. 8. 1940 entlassen worden.

Neustadt i/Westpr., den 21. 8. 1940.

I. A.

Hemmer

zostanie przesłane o przyby-
ciu do miejsc
zamieszkania

18 X 1988

3

NSDAP. Ortsgruppe
Neustadt-West

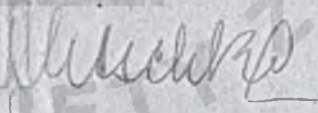
Neustadt, den 4.3.1942

An Zellenleiter 01

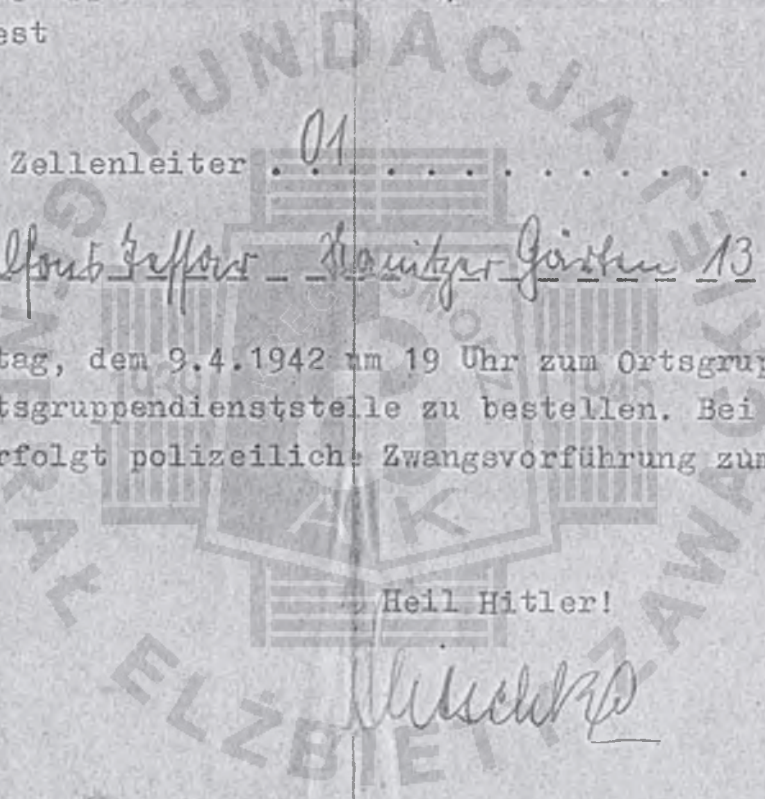
Der/die Alfred Zeffner Könitzer Gärten 13a

ist zu Montag, dem 9.4.1942 um 19 Uhr zum Ortsgruppenleiter
auf die Ortsgruppendienststelle zu bestellen. Bei Nichter-
scheinen erfolgt polizeiliche Zwangsvorführung zum Bürger-
meister.

Heil Hitler!

Obergemeinschaftsleiter

wzwanie do
USDA
ok. X 199

4

Rahmel, den *21. Oktober* 1940.

Hiermit bescheinigen wir dem *Robert*
Alfons Tenar aus Neusch daß er auf unserer
Baustelle in Rahmel (Flugplatz) vom *17. Oktober 1940*
beschäftigt und Mitglied der Landkrankenkasse in
Neustadt (Westpr) ist.-

Mertinkot & Mulack
Beton- und Fleißbau
Königsberg (Pr) · Scharnhorststraße 10
Baustelle: Rahmel

A. Müller

Potwierdzam
prawy przy budowie
lotniska w Rumii
dla X 130,

Opis

P o s t a n o w i e n i e .

Dnia 8. października 1947 r.

Sąd Grodzki w Wejherowie w osobie :

Sędziego as. sąd. A. Mrozińskiej i w obecności protokółanta str. rej. L. Burandta po rozpoznaniu sprawy na posiedzeniu jawnym w dniu 8 października 1947 r. sprawy z wniosku Zofii Tessar , zam. w Wejherowie Ogrody Nanieckie 13 a o stwierdzenie zgonu jej męża Alfonsa Tessara , nauczyciela zam. ostatnio w Wejherowie , Ogrody Nanieckie 13 a,

postanawia:

1. Stwierdza się, że Alfons Tessar , urodzony 13 czerwca 1913 r. w Radoszkach , pow. Brodnica , syn Jana i Franciszki z domu Slembarskiej - zmarł w Gdańsku .
2. Jako chwilę śmierci ustala się dzień 5 czerwca 1944 r. godz. 24-te .
3. Kosztów postępowania nie policza się.

Uzasadnienie.

Na podstawie okoliczności ujawnionych w postępowaniu sądowym, a szczególnie na podstawie zeznań wiarygodnych świadków Alfonsa Biernata , i Jana Kompekiego , jak i wyjaśnień wnioskodawczyni Zofii Tessar - przyjąć należy , że Alfons Tessar aresztowany jako partyzant polski w maju 1944 r. przez Gestapo w okolicach Wejherowa , przebywał w więzieniu w Wejherowie jako ciężko ranny w brzośnie i w dniu 5 czerwca 1944 r. został wywieziony do Gdańska i tam rozstrzelany wraz z innymi partyzantami w odwecie stosowanym przez Niemcy za zabicie niemieckiego leśniczego.

Sąd stwierdził, że Alfons Tessar nie przeżył w dniu 5-go czerwca 1944 r. godziny 24-tej.

W następstwie tego orzeczono jak wyżej, opierając się na przepisach art. 2, 10§ 11, 13 i 27 dekretu z dnia ~~29~~ 29.VIII. 1945 r. (Dz.U.R.P. Nr.40, poz.226).

po Sędzia: (-) A. Mrozińska

Wypis sporządzono:

Wejherowo, dnia 16 października 1945 r.

Okryła pieczęć:

Sąd Grodzki w Wejherowie.

(-) Kopiciewicz
sekretarz sądowy.

11. Materiały uzupełniające relacje: Tessar Alf.

1. Biogram Alfonsa Tessara przesłany przez Henryka Tessara wraz z bibliografią (mpis) k. 2 str. 1-2
2. Kserokopia zoljécia Alfonsa Tessara przystane przez syne Henryka Tessara k. - str. -
3. Bibliografia do opracowania życiorysu Alfonsa Tessara przystane przez syne Henryka k. 1 str. 3
4. Biogram Alfonsa Tessara opracowany przez dr. Jeseego Szewsa, mpis oryg. k. 2 s. 4-5
5. Biogram Alfonsa Tessara:
 - z poprawkami dr. Bogdana Chremonowiciego, mpis k. 2 s. 6-7
 - z poprawkami dr. Jeseego Szewsa k. 1 s. 8-9
 - z poprawkami Henryka Tessara (syne) k. 2 s. 10-12
6. Biogram Alfonsa Tessara, [w:] Słownik biograficzny konspiracji pomorskiej 1939-1945" z. 5, Wyd. Bibl. FAPAK t. XXXV, kserokop. s. 135-136 k. 1 s. 13

ALFONS TESSAR

urodzony 13 czerwca 1913 roku w Radoszkach, nauczyciel Publicznej Szkoły Powszechnej w Gowinie powiat morski, województwo pomorskie.

Brał udział w wojnie z Niemcami we wrześniu 1939 roku jako podchorąży walcząc w obronie Wybrzeża.

Po zakończeniu działań wojennych pracował jako robotnik w Rumii. Brał udział w ruchu oporu w organizacji "Gryf Pomorski". Ukrywał się przed aresztowaniem. W potyczce z policją niemiecką został ranny, aresztowany i osadzony w więzieniu w Wejherowie. Stamtąd został zabrany przez gestapo i zamordowany w czasie przesłuchania w 1939 roku.

/Nota biograficzna zamieszczona w książce prof. Mariana Walczaka "Ludzie nauki i nauczyciele podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych". Wyd. Polskie Towarzystwo Pedagogiczne, Warszawa 1995, str. 704-705/.

W liście z dnia 8 czerwca 1995 roku prof. Marian Walczak przyjął korektę daty śmierci z 1939 roku na "prawdopodobnie 1944 r." biorąc pod uwagę fakt, że był On dowódcą grupy partyzanckiej.

BIBLIOGRAFIA

1. Aleksandrowicz W., Dla Polski i jej młodzieży. "Rejsy", Nr 48 z dnia 11 grudnia 1966 r.
2. Aleksandrowicz W., Udział nauczycieli powiatu morskiego w ruchu oporu i tajnym nauczaniu (1939-1945). "Przegląd Historyczno-Oświatowy", 1973, nr 3, s. 444.
3. Aleksandrowicz W., "DYSAP". Z dziejów ruchu oporu w Wejherowie. "Kąszbë", 1960, cz. I, II nr 6,7.
4. Aleksandrowicz W., Z dziejów ruchu oporu w Wejherowie. (maszynopis)

5. Ankieta Zarządu Głównego Związku Nauczycielstwa Polskiego: "Szkolnictwo polskie jawne i tajne w okresie wojny i okupacji" uzupełniająca ankietę Ministerstwa Oświaty 1946 r., Arch. ZG ZNP, Warszawa 1971 r., sygn. B.H. 63-496.
6. Ciechanowski K., TOW "Gryf Pomorski", Gdańsk 1972, s. 80.
7. Kozłowski N., Sylwetki nauczycieli i działaczy oświatowych ziemi gdańskiej, poległych, zamordowanych przez hitlerowców w latach II wojny światowej 1939-1945.
"Przegląd Historyczno-Oświatowy", 1976, nr 4, s. 560.
8. List prof. dr hab Mariana Walczaka, Sekretarza Generalnego Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego z dnia 8 czerwca 1995 roku.
9. Walczak M., Działalność oświatowa i martyrologia nauczycielstwa polskiego pod okupacją hitlerowską (1939-1945).
Ossolineum, Wrocław 1987, s. 400.
10. Walczak M., Ludzie nauki i nauczyciele podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych., Polskie Towarzystwo Pedagogiczne, Warszawa 1995, s. 704-705.
11. Walczak M., Straty osobowe polskiego środowiska nauczycielskiego w okresie wojny i okupacji hitlerowskiej 1939-1945.
Warszawa 1984, s. 231.
12. Wiele zmieniło się na Kaszubach. "Głos Wybrzeża", wrzesień 19 r.

BIBLIOGRAFIA

1. Aleksandrowicz W., *Dla Polski i jej młodzieży*.
"Rejsy", Nr 48 z dnia 11 grudnia 1966 r.
2. Aleksandrowicz W., "DYSAP". *Z dziejów ruchu oporu w Wejherowie*.
"Kaszëbë", 1960, cz. I, nr 6, str. 5, cz. II, nr 7, str. 4 i 7.
3. Aleksandrowicz W., *Udział nauczycieli powiatu morskiego w ruchu oporu i tajnym nauczaniu (1939-1945)*.
"Przegląd Historyczno-Oświatowy", 1973, nr 3, s. 444.
4. Aleksandrowicz W., *Z dziejów ruchu oporu w Wejherowie. (maszynopis)*
5. Ankieta Zarządu Głównego Związku Nauczycielstwa Polskiego:
"Szkolnictwo polskie jawne i tajne w okresie wojny i okupacji"
uzupełniająca ankietę Ministerstwa Oświaty 1946 r., Arch. ZG ZNP.
Warszawa 1971 r., sygn. B.H. 63-496.
6. Ciechanowski K., *Ruch oporu na Pomorzu Gdańskim 1939 - 1945*.
Wyd. MON, Warszawa, s.104 i 378.
7. Ciechanowski K., *TOW "Gryf Pomorski"*, Gdansk 1972, s. 80
8. Kozłowski N., *Sylwetki nauczycieli i działaczy oświatowych ziemi gdańskiej, poległych, zamordowanych przez hitlerowców w latach II wojny światowej 1939-1945*.
"Przegląd Historyczno-Oświatowy", 1976, nr 4, s. 560.
9. List prof. dr hab Mariana Walczaka, Sekretarza Generalnego Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego z dnia 8 czerwca 1995 roku.
10. Walczak M., *Działalność oświatowa i martyrologia nauczycielstwa polskiego pod okupacją hitlerowską (1939-1945)*.
Ossolineum, Wrocław 1987, s. 400.
11. Walczak M., *Ludzie nauki i nauczyciele podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych*.
Polskie Towarzystwo Pedagogiczne, Warszawa 1995, s. 704 -705.
12. Walczak M., *Straty osobowe polskiego środowiska nauczycielskiego w okresie wojny i okupacji hitlerowskiej 1939-1945*.
Warszawa 1984, s. 231.
13. *Wiele zmieniło się na Kaszubach*. "Głos Wybrzeża", wrzesień 1949 r.

4

Tessar Alfons pseudonim „Zan” (1919-1944), nauczyciel, bojownik organizacji „Polska Żyje” i TOW „Gryf Pomorski”.

Ur. 13 VI ¹⁹¹⁹ 1919 r. w Radoszkach pow. Brodnica, jako syn Jana i Franciszki z d. Slembarskiej. Szkołę powszechną ukończył w Radoszkach. W 1930 r. wstąpił do Państwowego Seminarium Nauczycielskiego w Wejherowie. Dyplom nauczycielski otrzymał w 1937 r. w Grudziądzu. We wrześniu tegoż roku został powołany do służby wojskowej w Grudziądzu, którą ukończył w sierpniu 1938 r. w stopniu podchorążego. Pracę nauczycielską rozpoczął w Szkole Powszechnej w Gowinie. W grudniu 1938 r. otrzymał posadę w siedmioklasowej Szkole Powszechnej w Jastarni, gdzie pracował do wybuchu wojny. 27 sierpnia 1939 r. otrzymał wezwanie do wojska, do II Batalionu Morskiego w Gdyni Orłowie. W bitwie pod Kosakowem został ranny i następnie wywieziony do szpitala w Schleswig-Holstein. 20 września 1940 r. wrócił z niewoli niemieckiej do domu w Wejherowie. Podjął pracę w charakterze robotnika w Rumi Zagórz a następnie w Gdyni.

Jesienią 1940 r. Tessar wstąpił do konspiracyjnej organizacji „Polska Żyje”. W październiku tegoż roku utworzono w niej trzy grupy bojowe. Jedną z nich o nazwie „Dysab” (od skrótu dywersja, sabotaż) zorganizowali byli nauczyciele Stefan Mościpan i A. Tessar, który został jej dowódcą. Pod koniec 1942 r. „Dysab” liczył 12 trójek bojowych działających w Wejherowie i najbliższej okolicy, dokonując aktów sabotażu na linii kolejowej Gdańsk-Lębork-Słupsk. W połowie 1942 r. „Polska Żyje” połączyła się z TOW „Gryf Pomorski”. A. Tessar stanął na czele komendy miejskiej „Gryfa” w Wejherowie i dowodził dobrze zorganizowanym i bitnym oddziałem partyzanckim

w rejonie Gowina, Sychowej, Dąbrówki i Częstkowa. W marcu 1943 r. był zmuszony opuścić Wejherowo i przenieść się do bunkra w lesie. W maju 1944 r. w potyczce z żandarmerią niemiecką został ciężko ranny i dostał się do niewoli. ~~Pozbawiony należytej opieki lekarskiej, lekarstw i żywności zmarł latem 1944 r. w szpitalu więziennym w Wejherowie.~~ x 195 18.

Słownik biograficzny konspiracji pomorskiej 1939-1945, cz. 2 pod red. E. Zawackiej, Tor. 1996, s. 122, 229, 244, 245, 246; Aleksandrowicz W., Dysap - Z dziejów ruchu oporu w Wejherowie, „Kaszëbë” 1960 nr 6 i 7; Ciechanowski K., Ruch oporu na Pomorzu Gdańskim 1939-1945, W. 1972 s. 104, 378; Zbiory Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie: Życiorys śp. Alfonsa Tessara opracowany przez Rodzinę.

Jerzy Szews

Życiorys będzie opublikowany w: „Słowniku biograficznym Pomorza Nadwiślańskiego” Supplement II. Gdańsk 2000.

Tessar Alfons, ps. „Zan” (1919–1944); dowódca grupy „Dysab”, kmdt TOW „Gryf Pomorski” na Wejherowo. 6

Urodził się 13 VI 1919 r. w Radoszkach k. Brodnicy w wielodzietnej rodzinie kolejarza Jana i Franciszki z d. Slemberska. Po ukończeniu szkoły powszechnej w Radoszkach od 1930 r. kontynuował naukę w Seminarium Nauczycielskim w Wejherowie. Dyplom nauczyciela szkół powszechnych otrzymał w 1937 r. w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim im. Staszica w Grudziądzu. W latach 1930–1937 także pracował zarobkowo w nadzorze technicznym Urzędu Poczтового w Wejherowie. Stopień kpr. Z cenzusem uzyskał po kursie podchorążych rezerwy przy 65 pp w Grudziądzu (20 IX 1937 – 24 VII 1938 r.). W lipcu 1942 r. zawarł związek małżeński z Zofią Michałowską, nauczycielką z Gowina, gdzie był kierownikiem szkoły. nie koniec biogramu

Zmobilizowany 27 VIII 1939 r., st. ppor. walczył w II Batalionie Morskim Gdynia-Orłowo. Ranny pod Kosakowem, dostał się do niewoli. Zwolniony 19 VIII 1940 r. ze Stalagu XX B z powodu złego stanu zdrowia, wrócił do Wejherowa. Od 17 X 1940 r.

do 1942 r. pracował przy budowie lotniska w Rumii-Zagórze; potem w magazynach marynarki wojennej w Gdyni. Jesienią 1940 r. wstąpił do lokalnej organizacji konspiracyjnej „Polska Żyje” współpracował z jej kierownictwem, ks. Józefem Bartlem ^{1941 002} i Grzegorzem Wojewskim kierującym pionem wojskowym. Wprowadził do org. M.in. ¹⁹⁴¹ Pawła Hebla ps. „Zagłoba”, a gdy G. Wojewski utworzył 3 grupy szturmowe, kryptonim „Dysab” (dywersja i sabotaż) został dowódcą jednej z grup. Prowadził sabotaż głównie na linii kolejowej Gdańsk-Lębork-Słupsk. Uczestniczył w tajnym nauczaniu na terenie Wejherowa i Gowina. Latem 1942 r. „Polska Żyje” ¹⁹⁴² scalila się z TOW „Gryf Pomorski”; został założycielem „Gryfa” na tym terenie i kmdt. na m. Wejherowo oraz dowódca dobrze uzbrojonego oddz. partyzanckiego operującego w rejonie Gowina-Sychowej-Dąbrówki i Częstkowa. Jego mieszkanie (ul. Ogrody Nanieckie 13a) stanowiło punkt kontaktowy „Gryfa”. Wyjeżdżał na przełomie 1942/1943 r. na teren pow. brodnickiego. Od lipca 1942 r. żył na stopie nielegalnej; ukrywał się w bunkrach leśnych m.in. na terenie Częstkowa, Szemud, Luzino. W maju 1944 r. w wyniku potyczki z żandarmerią niemiecką w okolicach Wejehrowa został ciężko ranny w brzuch. Aresztowany, przebywał w więzieniu w Wejherowie; rozstrzelany w Gdańsku 5 VI 1944 r. w odwecie za zabicie niemieckiego leśniczego. Nie jest znane miejsce pochówku. ^{1942 styl}

Zaświadczenie o zwolnieniu ze Stalagu XX B z dn. 19 VIII 1940 r. (kserokopia); wezwanie do siedziby NSDAP z 4 z dn. 21 VIII 1942 r. (kserokopia); postanowienie Sądu Grodzkiego w Wejherowie w sprawie stwierdzenia zgonu Alfonsa Tessara, odpis z dn. 8 X 1947 r. (kserokopia); AP AK, T.: Hebel P., Kaszubowski J., Puzdrowska H.; Brok B., *Udział nauczycieli pow. morskiego w ruchu oporu 1939-1945*, w: *Pomorskie organizacje konspiracyjne poza AK*, t. VI, s. 244; tenże, *Martyrologia i ruch oporu na Lesókach 1939-1945*, w: *Pomorskie organizacje konspiracyjne poza AK*, t. VI, s. 229; Ciechanowski K., *Ruch Oporu...*, s. 104, 378; Piątkowski J., *Ruch oporu na Pomorzu Gdańskim 1939-1945*, praca magisterska pisana pod kier. Prof. dr. Witolda Łukasewicza (mps) bibliot. FAPAK, opr. B-11; Komorowski K., *Konspiracja...*, Leksykon, s. 148; *Słownik biograf. Konsp. Pom.*, cz. 2, s. 122, 180; informacja rodziny i syna Henryka Tessera.

E. Skerska J. Szews

Tessar Alfons ps. "Zan" /1919-1944/; dowódca grupy "Dysab",
kmdt TOW "Gryf Pomorski" na Wejherowo.

Urodził się 13 czerwca 1919 r. w Radoszkach k. Brodnicy w
wielodzietnej rodzinie kolejarza Jana i Franciszki

Stembarska ^a ^{ioj} z d. Slembońska. Po ukończeniu szkoły powszechnej w Radoszkach; od
1930 r. kontynuował naukę w Seminarium Nauczycielskim w
Wejherowie; dyplom nauczyciela szkół powszechnych otrzymał w
1937 r. w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim

W 1930 r. ^{miał 10 i pół} ^{roku ! Chyba} ^{przynajmniej} ^{złazę się w Seminarium Nauczycielskim - wtedy miał 10 i pół} ^{pracował}
im. Staszica w Grudziądzu. W latach 1930-1937 także pracował
zarobkowo w nadzorze technicznym Urzędu Poczтового w Wejherowie.

Stopień kpr. z cenzusem uzyskał po kursie podchorążych rezerwy
przy 65 p.p. w Grudziądzu /20 IX 1937-24 VII 1938/. W lipcu 1942
zawarł związek małżeński z Zofią Michałowską, nauczycielką z
Gowina, gdzie był kierownikiem szkoły.

Zmobilizowany 27 sierpnia 1939 r., stop. ppor.? walczył w II
Batalionie Morskim Gdynia-Orłowo. Ranny pod Kosakowem, dostał
się do niewoli. Zwolniony 19 sierpnia 1940 r. ze Stalagu XX B z
powodu złego stanu zdrowia, wrócił do Wejherowa. Od 17
października 1940 r. do 1942 r. pracował przy budowie lotniska w

Rumił-Zagórze; potem w magazynach marynarki wojennej w Gdyni.

Jesienią 1940 r. wstąpił do lokatnej organizacji konspiracyjnej
"Polska Zyje"; współpracował z jej kierownictwem, ks. Józefem
Bartlem i Grzegorzem Wojewskim kierującym pionem wojskowym.
Wprowadził do org. m.in. Pawła Hebla ps. "Zagłoba", a gdy
G. Wojewski utworzył 3 grupy szturmowe, kryptonim
"Dysab"/dywersja i sabotaż/, został dowódcą jednej z grup.
Prowadził sabotaż głównie na linii kolejowej
Gdańsk-Lębork-Słupsk. Uczestniczył w tajnym nauczaniu na terenie
Wejherowa i Gowina. Latem 1942 "Polska Zyje" scaliła się z TOW
"Gryf Pomorski"; został założycielem "Gryfa" na tym terenie i

W 1930 r. miał 10 i pół roku ! Chyba przynajmniej złazę się w Seminarium Nauczycielskim - wtedy miał 10 i pół pracował
Razem napi- racie! W grud- nie 1938 r. otrzymał posadę w siedmioklaso- wej Szkole Powszechnej w Jastarni, gdzie pracował do wybuchu wojny.

w Rumił- Zagórze
się 1 i (wy- jstok)

kmdt. na m. Wejherowo oraz dowódcą dobrze uzbrojonego oddz. partyzanckiego operującego w rejonie Gowina-Sychowej-Dąbrówki i Częstkowa. Jego mieszkanie /ul. Ogrody Nanieckie 13 a/ stanowiło punkt kontaktowy "Gryfa". Wyjeżdżał na przełomie 1942/1943 r. na teren pow. brodnickiego. Od lipca 1942r. żył na stopie nielegalnej; ukrywał się w bunkrach leśnych m.in. na terenie Częstkowa, Szemud, Luzino. W maju 1944 r. w wyniku potyczki z żandarmerią niemiecką w okolicach Wejherowa został ciężko ranny w brzuch. Aresztowany, przebywał w więzieniu w Wejherowie; rozstrzelany w Gdańsku 5 czerwca 1944 r. w odwecie za zabicie niemieckiego leśniczego. Nie jest znane miejsce pochówku.

^{11a,} ^{arsy,}
E. Skerska, J. Szews

Bibliografia:

Zaświadczenie o zwolnieniu ze Stalagu XX B z dn. 19 VIII 1940, /kserokopia/; wezwanie do siedziby NSDAP z 4 z dn. 21 VIII 1940 1942 /kserokopia/; postanowienie Sądu Grodzkiego w Wejherowie w sprawie stwierdzenia zgonu Alfonsa Tessara, odpis z dn. 8 X 1947 /kserokopia/; APAK, T: Hebel P., Kaszubowski J., Puzdrowska G.; Bork B., Udział nauczycieli pow. morskiego w ruchu oporu 1939-1945 [w:] Pomorskie organizacje konspiracyjne poza AK, t. VI str. 244; tenże, Martyrologia i ruch oporu na Lesókach 1939-1945, [w:] Pomorskie organizacje konspiracyjne poza AK, t. VI, str. 229; Ciechanowski K., Ruch oporu..., str. 104, 378; Piątkowski J., Ruch oporu na Pomorzu Gdańskim 1939-1945, praca magisterska pisana pod kierunkiem prof. dr. Witolda Łukaszewicz /mpis./bibliot. FAPAK, opr. B-11; Komorowski K., Konspiracja... Leksykon, str. 148; Słow. biogr. konsp. pom., cz. 2, str. 122, 180; *Informacja rodziny i syna Henryka Tessera.*

M. Tessar

L. 50. 26. IX. 07.

Wpłynęła dnia 3.10.¹⁹⁰⁷
Licz. 3300 POM 2001

Szanowna Pani

pani Ella Skarško

Fundacja Archiwum
Pomorskie A. K.

akt. p. 5449 z dnio 20. IX. 07.
L. nr. 3189 RED St. nr. 5.

Prosyłam o zatacenie,
prezjano prerobienie, z
panisiornymi uwagami.

Z przyrozmie szacunka

M. Tessar

- Zot.
1. ksero.
 2. fotografii - do ew.
przykonystowania.

Tessar Alfons ps. "Zan" /1919-1944/; dowódca grupy "Dysab",

1. kmdt. TOW "Gryf Pomorski" na Wejherowo.

Urodził się 13 czerwca 1919 r. w Radoszkach k. Brodnicy w

wielodzietnej rodzinie kolejarza Jana i Franciszki

z domu Słemborska. Po ukończeniu szkoły powszechnej w Radoszkach; od

roku 1930 r. kontynuował naukę w Seminarium Nauczycielskim w

na Wejherowie; dyplom nauczyciela szkół powszechnych otrzymał w

roku 1937 r. w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim

w miejscowości Staszica w Grudziądzu. W latach 1930-1937 także pracował

nieoficjalnie zarobkowo w nadzorze technicznym Urzędu Pocztowego w Wejherowie.

Stopień kpr. z cenzusem uzyskał po kursie podchorążych rezerwy

przy 65 p.p. w Grudziądzu /20 IX 1937-24 VII 1938/. W lipcu 1942

zawarł związek małżeński z Zofią Michałowską, nauczycielką z

Gowina, gdzie był kierownikiem szkoły.

Zmobilizowany 27 sierpnia 1939 r., stop. ppor. walczył w II

Batalionie Morskim Gdynia-Orłowo. Ranny pod Kosakowem, dostał

się do niewoli. Zwolniony 19 sierpnia 1940 r. ze Stalagu XX B z

powodu złego stanu zdrowia, wrócił do Wejherowa. Od 17

października 1940 r. do 1942 r. pracował przy budowie lotniska w

Rumii-Zagórze; potem w magazynach marynarki wojennej w Gdyni.

Jesienią 1940 r. wstąpił do lokalnej organizacji konspiracyjnej

"Polska Zyje"; współpracował z jej kierownictwem, ks. Józefem

Bartlem i Grzegorzem Wojewskim kierującym pionem wojskowym.

Wprowadził do org. m.in. Pawła Hebla ps. "Zagłoba", a gdy

G. Wojewski utworzył 3 grupy szturmowe, kryptonim

"Dysab"/dywersja i sabotaż/, został dowódcą jednej z grup.

Prowadził sabotaż głównie na linii kolejowej

Gdańsk-Lębork-Słupsk. Uczestniczył w tajnym nauczaniu na terenie

Wejherowa i Gowina. Latem 1942 "Polska Zyje" scalila się z TOW

"Gryf Pomorski"; został założycielem "Gryfa" na tym terenie i

kmtd. na m. Wejherowo oraz dowódcą dobrze uzbrojonego oddz. partyzanckiego operującego w rejonie Gowina-Sychowej-Dąbrówki i Częstkowa. Jego mieszkanie /ul. Ogrody Nanieckie 13 a/ stanowiło punkt kontaktowy "Gryfa". Wyjeżdżał na przełomie 1942/1943 r. na teren pow. brodnickiego. Od lipca 1942r. żył na stopie nielegalnej; ukrywał się w bunkrach leśnych m.in. na terenie Częstkowa, Szemud, Luzino. W maju 1944 r. w wyniku potyczki z żandarmerią niemiecką w okolicach Wejherowa został ciężko ranny w brzuch. Aresztowany, przebywał w więzieniu w Wejherowie; rozstrzelany w Gdańsku 5 czerwca 1944 r. w odwecie za zabicie niemieckiego leśniczego. Nie jest znane miejsce pochówku.

E. Skerska J. Szews

Bibliografia:

Zaświadczenie o zwolnieniu ze Stalagu XX B z dn. 19 VIII 1940. /kserokopia/; wezwanie do siedziby NSDAP z 4 z dn. 21 VIII 1940 /1942/ /kserokopia/; postanowienie Sądu Grodzkiego w Wejherowie w sprawie stwierdzenia zgonu Alfonsa Tessera, odpis z dn. 8 X 1947 /kserokopia/; APAK, T: Hebel P., Kaszubowski J., Puzdrowska G.; Bork B., Udział nauczycieli pow. morskiego w ruchu oporu 1939-1945 [w:] Pomorskie organizacje konspiracyjne poza AK, t. VI str. 244; tenże, Martyrologia i ruch oporu na Lesokach 1939-1945, [w:] Pomorskie organizacje konspiracyjne poza AK, t. VI, str. 229; Ciechanowski K., Ruch oporu..., str. 104, 378; Piątkowski J., Ruch oporu na Pomorzu Gdańskim 1939-1945, praca magisterska pisana pod kierunkiem prof. dr. Witolda Łukaszewicz /mpis./ bibliot. FAPAK, opr. B-11; Komorowski K., Konspiracja... Leksykon, str. 148; Słow. biogr. konsp. pom., cz. 2, str. 122, 180; informacja rodzinna i sygn. Henryka Tessera

5. Organizacja "Dysap" Lesia do struktury "Gryfa" Pow. Wejherowo 1942

1 rok urodzenia 1913

2 rok ślubu 1937

3 była - Karłowiczówna była matka -

ojciec do 1939 wyl. w Swarzewie

4 ~~była~~ 1939

1940 A. Tesser pseudonim "Zanna"

wraz z E. Suttą "Sokrates", L. Suttą,

ps "Teleś" oraz Br. Michatko ps "Batory"

Puzdrowska ps "Szwajca" założyli

organizację "Dysap" - której komendantką została A. Tesser.

Tessar Alfons ps. „Zan-Zann” (1913–1944), dowódca grupy „Dysab”, kmdt TOW „Gryf Pomorski” Wejherowo.

Urodzony 13 VI 1913 r. w Radoszkach k. Brodnicy w wielodzietnej rodzinie kolejarza Jana i Franciszki z d. Slembarskiej. Po ukończeniu szkoły powszechnej w Radoszkach od 1930 r. kontynuował naukę w Seminarium Nauczycielskim w Wejherowie. Dyplom nauczyciela szkół powszechnych otrzymał w 1937 r. w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim im. Staszica w Grudziądzu. Początkowo uczył w Gowinie, a przed wybuchem wojny w Swarzewie. Stopień kpr. z cenzusem uzyskał po kursie podchorążych rezerwy przy 65 pp w Grudziądzu (20 IX 1937 – 24 VII 1938 r.).

Zmobilizowany 27 VIII 1939 r., w stop. ppor. walczył w II Batalionie Morskim Gdynia–Orłowo. Ranny pod Kosakowem, dostał się do niewoli. Wrócił do Wejherowa zwolniony 19 VIII 1940 r. ze Stalagu XX B z powodu złego stanu zdrowia. Od 17 X 1940 r. do 1942 r. pracował przy budowie lotniska w Rumi–Zagórze, a potem w magazynach Marynarki Wojennej w Gdyni. Jesienią 1940 r. wstąpił do lokalnej organizacji konspiracyjnej „Polska Żyje” i współpracował z jej kierownictwem – ks. Józefem Bartlem i Grzegorzem Wojewskim kierującym pionem wojskowym. Wprowadził do org. m.in. Pawła Hebła ps. „Zagłoba”,

Stow. biograficzny konspiracji pomorskiej 135
cz. 5, Wyd. Bibl. GABAK, t. XXV
Tomu 1.004

a gdy G. Wojewski w październiku 1940 r. utworzył grupy szturmowe, został żołnierzem gr. o krypt. „Dysab” (dywersja i sabotaż). Prowadził sabotaż głównie na linii kolejowej Gdańsk–Lębork–Słupsk. Uczestniczył też w tajnym nauczaniu na terenie Wejherowa i Gowina. Gdy latem 1942 r. „Polska Żyje” zgłosiła akces do TOW „Gryf Pomorski”, został zcą kmdt. w Wejherowie oraz dowódcą dobrze uzbrojonego oddz. partyzanckiego „Gryfa” operującego w rejonie Gowina–Sychowej–Dąbrówki i Częstkowa. Jego mieszkanie (ul. Ogrody Nanieckie 13a) stanowiło punkt kontaktowy. Na przełomie 1942/1943 r. wyjeżdżał na teren pow. brodnickiego, organizując komórki „Gryfa”. Od lipca 1942 r. żył na stopie nielegalnej. Ukrywał się w bunkrach leśnych, m.in. na terenie Częstkowa, Szemud, Luzino. W maju 1944 r., w wyniku potyczki z żandarmerią niemiecką we wsi Grabowiec pod Szemudem, został ciężko ranny w brzuch. Aresztowany, przebywał w więzieniu w Wejherowie. Dn. 5 VI 1944 r. został przewiezony do Gdańska i tam zamordowany wraz z innymi partyzantami w odwecie za zabicie niemieckiego leśniczego. Nie jest znane miejsce jego pochówku.

W lipcu 1942 r. zawarł związek małżeński z Zofią z d. Michałowską, kierowniczką szkoły w Gowinie, gdzie był nauczycielem.

APAK, T.: Tessar A. (Zaświadczenie o zwolnieniu ze Stalagu XX B z dn. 19 VIII 1940 r. – (kserokopia); wezwanie do siedziby NSDAP z 4 z dn. 21 VIII 1942 r. (kserokopia); postanowienie Sądu Grodzkiego w Wejherowie w sprawie stwierdzenia zgónu Alfonsa Tessara, odpis z dn. 8 X 1947 r. (kserokopia); Hebel P., Kaszubowski J., Puzdrowska H.; Bork B., *Udział nauczycieli pow. morskiego w ruchu oporu 1939–1945*, w: *Pom. org. konsp. poza AK...*, s. 244; tenże, *Martyrologia i ruch oporu na Lesórkach 1939–1945*, w: *Pom. org. konsp. poza AK...*, s. 229; Ciechanowski K., *Ruch oporu...*, s. 104, 378; Komorowski K., *Leksykon...*, s. 148; Milczewski Z., *Wejherowo i powiat morski wrzesień 1939 – maj 1945*, Gdańsk 1991, s. 95, 98, 106, 139, 152, 193, 246 (zmarł w więzieniu w Wejherowie na skutek odniesionych ran); Piątkowski J., *Ruch oporu na Pomorzu Gdańskim 1939–1945*, opr. B-11; *Śl. konsp. pom...*, cz. 2; informacja rodziny i syna Henryka.

IV/1. Korespondencja z rodziną, i w sprawie

1. List Jerzego Bzewska do Elzbiety Zawadziej z dn. 25.06.1999r. (kserokop.) k. 1 str.
2. List Jerzego Bzewska do Fundacji APFK z dn. 18.07.1999r. (rękop.) k. 1 str.
3. List Fundacji Arch. Pom. AK do Henryka Tessara z 13.08.99 k. 1 str.
4. List Fundacji Arch. Pom. AK do Jerzego Bzewska z 13.08.1999 k. 1 str.
5. List Henryka Tessara do Fundacji Arch. Pom. AK z 25.08.1999r. k. 1 str.
6. List Fundacji APFK w Toruniu do Henryka Tessara w sprawie pamiętek po ojcu z 1.09.1999r. k. 1 str.
7. Pismo Fundacji Archiwum Pomorskie Arch. Krajowej do Henryka Tessara z 12.09.1999r. k. 1 str.
8. Pisma Fundacji do Henryka Tessara: L. dz. 2132 i 2586 z 2002, rękop. k. 2 s. 9

Jerzy Szewc

Gólariské Oliva, 25. V. 1993.

neto dnia 30.06
1904/Alf/PP

Wielce Szanowni Pani Profesor!

Diśkuję bardzo za korespondencje i miłe słowa!
 Pani Profesor zapytuje w kontekstach z ruchu oporu
 na Pomorzu. Otóż do Słownika biograficznego Pomorza
 Nacelnika'skiego - tom V - Supplement 2 (kiesi sie
 s 2000 stron) datem zyciowys Alfonse Terrasa,
 ktory Pani Profesor moze znosic zamiescic!
 w "Słowniku biogr. konspiracyj pomorskiej", ewentualnie
 wnosze jeliś uwagatnicia. Golyby w zyciowysie
 byly btsdy, czy tei wymagatby on awarynych
 korekt i usugatnicia, prosze mnie otoniec. Poprawie
 i powstam sie na Pani Profesor.
 Przejrzam, ze przysytem budnowis, ale kopia
 mierzynowis jeliś mnie sie zedowryta. Zatsam
 ronnici kopis zyciowysu A. Terrasa najtbszego przez
 rodzina. Ne tym telekie gtonie sie opietem pironie jgr
 zyciowys do Słownika biograficznego Pomorza.

Sle wyrosy gtsobkiego racunku i serdeczne podawien

PS. Proszę mi zapomnieć
 umieszcic w jednym z nastepnych
 tomów "Słownika konspiracyj pom."
 zyciowysu Stefana Lukowioza,

lot. swego czasu
 Pani Profesor
 podzięk. JF

PS. Zapewne Pani Profesor dowiedziela sie z TV, ze ostatnio odlegly
 w Oczarnej Woodzie (Koniemie) tajne archiwum ~~kt~~ Gryfa Pomorskiego
 Zemiścaja utworzyi Muzeum Gryfa, gdzie te materialy beda ulozyn
 Wymieniono m. in. nazwisko dr Krzysztofa Komorowskiego.
 Takie trzy dni temu podano w gtonym dzienniku 34V, prop. 2.

Jerzy Szewc

Wpłynęło dnia 23.07 KM
Ldz. 1526/A Pom / PP p.w.

Galeria Oliwa, 18.VII.1999
ul. Zgody I nr 10.

Szanowna Pani Magister!

Dziękuję bardzo za list i wiadomości. Pracuję nad
przeorytmem życiowsym S. Łukowicza zamieszczonym w II tomie
SKP. Ja też zamieściłam biogram S. Łukowicza
w Stronniku biograficznym Pomorza Nadwiślańskiego, tom III. Jul. 1997,
s. 125. Życiowsy pisma dr M. Winiaka jest obszerniejszy
i obiektywniejszy. Teraz autorka życiowsy S. Łukowicza
układat się też w: "Encyklopedii Konspiracji
wielkopolskiej 1939-1945, Poznań 1998 (Inst. Zachodni).
Tamże pisał o życiu r. prof. Armwolskiej-Piskorskiej
Bociany (s. 441).

Niestety nie dysponuję (zyciowcem) adresem rodziny
A. Tessara. Życiowsy ten otrzymał od rodziny
p. dr Narayz Kortowski (ale ciżko od niego czegoś się
dowiedzieć - liczy 85 lat. Proponuję zatelefonować do
Urzędu Starostwa Cywilnego w Wejherowie (Plac Wejhera 8)
tel. 672-11-84. Nie wiem jak jest nr kierunkowy
z Torunia. Z Trójmiasta telefonuje się bez nr kierunkowego.

Tymczasem wolito mi się odnieść do biografii
życi. A. Tessara. Zawsze.

Dziękuję Pani Profesor Zawackiej za miłe przedstawienie.
Liczę na wyrozumiałość i porady. Proszę przekazać
Pani Profesor Zawackiej miłe ukłony i serdeczne pozdrowienia

Jerzy Jędrzejewski

P.S. W książce telefonowej pod Wejherowo jest:

Tessar Henryk, mgr., Wejherowo,
tel. 672-39-15, mieszka przy ul. A. Tessara 3,

35 Jędrzejewski

Pani Elżbieta
odpisać i porównać
z 1. Pismem
2. Jul. 99

PS. Program 5 Polskiego Radia podał, że 11.VI.99 r.
 odkryto w Czarnej Wodzie tajne archiwum
 "Gryfa" z lat 1941-43. Podano nazwiska osób, które
 sąsiedzi się tej sprawie: prof. Kryżanowski, dr Komorowski,
 p. Weltrowski. W Czarnej Wodzie przy ul. Dworcowej doniesiono (wyglądają)
 wirus tajna, gazetki.

FUNDACJA

ARCHIWUM POMORSKIE ARMII KRAJOWEJ

BIURO FUNDACJI • 87-100 TORUŃ • UL. WIELKIE GARBARY 2 • TEL./FAX (0-56)65-22-186
KONTO: WIELKOPOLSKI BANK KREDYTOWY II ODDZIAŁ W TORUNIU NR 10901506 -4675-128-00-0

Toruń 1999-08-13

Ldr. | 1949 / A. Pom | 49

Pan
mgr Henryk Tessar

kopia

84-200 Wejherowo

Szanowny Panie!

Fundacja Archiwum Pomorskie Armii Krajowej w Toruniu, szukając kontaktu z rodzinami członków konspiracji, zwraca się do Pana z uprzejmą prośbą:

Otóż w książce telefonicznej Wejherowa odnaleźliśmy nazwisko, które nosił śp. Alfons Tessar syn Jana i Franciszki zd. Slembarskiej członka organizacji konspiracyjnej "Polska Eryje", a od połowy 1942 r. Tajnej Organizacji Wojskowej Gryf Pomorski; stał także na czele komendy miejskiej "Gryfa" w Wejherowie. Zmarł w 1944 r. w więzieniu w Wejherowie na skutek ran odniesionych w walce z żandarmerią niemiecką; dowodził też oddziałem partyzanckim.

Zbieżność rzadko spotykanego przecież nazwiska pozwala nam przypuszczać, że może jest Pan krewnym żołnierza konspiracji i dlatego Pana niepokoiimy.

Bylibyśmy wdzięczni za odpowiedź. Wprawdzie posiadamy dość obszerne wiadomości o walce śp. Alfonsa Tessara w konspiracji, ale gromadzimy także pamiątki/zdjęcia/, wspomnienia oraz inne dokumenty. Sądzę, że zrozumie Pan moje intencje i wybaczy śmiałość.

Łączę wyrazy szacunku.
Z poważaniem *Escherske.....*

1993-08-13

5

FUNDACJA

Archiwum Pomorskie Armii Krajowej
ul. W. Garbary 2, tel. 65-22-186

Litr. 1940 / A. Pom / 99
87-100 TORUŃ

kopia

Pan
Jerzy Szews

80-380 Gdańsk Oliwa

Szanowny Panie!

Serdeczne podziękowania i pozdrowienia przesyła Pani Profesor Elżbieta Zawacka, która upoważniła mnie do napisania listu i przekazania w swoim imieniu wyrazów szacunku.

W ostatnim liście do Fundacji przesłał Pan materiały dotyczące śp. Alfonsa Tessara, za które bardzo serdecznie dziękujemy. Bardzo ucieszyłam się także z podania adresu Henryka Tessara, który być może jest krewnym naszego zmarłego konspiratora. Pod wskazany przez Pana adres wysłałam list i teraz z niecierpliwością oczekuję na odpowiedź. W liście wspomina Pan informacje przekazywane przez prasę, radio, telewizję na temat znaleziska w Czarnej Wodzie, które nie tylko zainteresowało, ale i skłóciło środowiska kombatanckie. Zna Pan na pewno wszystkie artykuły "Dziennika Bałtyckiego".

Pani Profesor na bieżąco jest zorientowana w tej sprawie; uczestniczyliśmy również w spotkaniu, na którym zapadła decyzja o zdeponowaniu wieczyście dokumentów w Archiwum Państwowym w Gdańsku, bowiem to miejsce wydaje się najstosowniejsze. Jednak niektóre eksponaty znajdują się u nas; mam na myśli pojedyncze egzemplarze "Głosu Serca Polskiego". Jak sprawy potoczą się dalej, prześlemy Panu wiadomości.

Łączę bardzo serdeczne pozdrowienia i życzę zdrowia.

Z poważaniem *Escherska*

Ella Skerska

dokumentalistka Fundacji Archiwum

Pomorskie A K w Toruniu

6

KM
Wpłynęło dnia 31.8.
Ldz. 2/20 | A POM | 99

mgr inż. Henryk Tessar

Wejherowo ,dnia 25. 08. 99

84 - 200 Wejherowo
tel. 664 67 45
672 39 15

FUNDACJA ARCHIWUM POMORSKIE A K
ul. Wielkie Garbary 2
87 - 100 Toruń
Pani mgr Ella Skerska

Szanowna Pani

Pani przypuszczenie o moim pokrewieństwie z śp. Alfonsem Tessarem są całkowicie zasadne - jestem jego synem urodzonym 30. 04. 38r. Żyje także moja siostra Krystyna Sadowska, urodzona 30. 08. 44r. obecnie zamieszkała w Poznaniu

Odnosnie posiadanych przez nas pamiątek i dokumentów, po naszym Ojcu, to są one następujące :

- fotografie rodzinne [mn.okres służby wojskowej w Grudziądzu]
- dokumenty niemieckie - o zwolnieniu z obozu jenieckiego 19.08. 40r.
o przybyciu do miejsca zamieszkania 21. 08. 40r.
potwierdzenie pracy przy budowie lotniska w Rumii
wezwanie do NSDAP 04. 03. 42r.
- postanowienie Sądu Grodzkiego w Wejherowie z dnia 08. 10. 47r.
ustalające okoliczności aresztowania i śmierci .

W wypadku zainteresowania się przedmiotowymi pamiątkami i dokumentami proszę o kontakt listowny lub telefoniczny.

W załączeniu przekazuję znany mi wykaz publikacji częściowo będący w moim posiadaniu, a dotyczący Ojca. Ciekaw jestem czy pokrywają się one z posiadanymi przez Państwo.

Z wyrazami szacunku

H. Tessar

P.S.
Zalozona
zyczenia Ojca

FUNDACJA

Archiwum Pomorskie Armii Krajowej

ul. W. Garbary 2, tel. 65-22-186

84-100 TORUŃ

Toruń 1999-09-01

L.dz/2130/A Pom/99

Pan

mgr inż. Henryk Tessar

84-200 Wejherowo

Szanowny Panie!

Bardzo serdecznie dziękuję za list i cieszę się, że trafił pod właściwy adres. Przesłane załączniki bardzo nam pomogą w dokładnym zredagowaniu biografii Pana Ojca-Sp. Alfonsa Tessara, która zamierzamy wydać w t. 5 "Słownika biograficznego konspiracji pomorskiej 1939-1945". Pragnę Pana także poinformować, iż dokumenty o Pana Ojcu w naszym Archiwum zgromadzone są w teście osobowej opatrzonej sygnaturą M-999/1735 i zawierają życiorys opracowany przez Rodzinę i pana Jerzego Szewza, które w dwóch wersjach przesyłam w załączeniu.

Bylibyśmy bardzo zobowiązani za udostępnienie dokumentów, o których wspomina Pan w liście oraz zdjęć-moga to być kserokopie.

Jeszcze raz dziękuję za list i liczę na dalszą współpracę.

Z poważaniem *E. Skerska*

mgr Ella Skerska

dokumentalistka Fundacji Archiwum

Pomorskie AK w Toruniu

Toruń 1999-10-12

FUNDACJA
Archiwum Pomorskie Armii Krajowej;
ul. W. Gąrbary 2, tel. 65-22-186
87-100 TORUŃ

Pan

mgr inż. Henryk Tessar

84-200 Wejherowo

Kopia
L. dz. 2975 / APOM / 99

Szanowny Panie !

Ogromnie ucieszyły mnie przesłane kserokopie dokumentów Pańskiego Sp. Ojca.

Postanowienie Sądu Grodzkiego wymienia dwa nazwiska: Alfonsa Biernata i Jana Rompekiego. Czy może Pan wie coś bliższego na temat tych panów, a może utrzymuje Pan z nimi kontakt. Proszę, niech Pana nie zdziwi pytanie, ale nasza Fundacja szuka kombatantów, aby zgromadzić na temat ich działalności konspiracyjnej i walki jak najwięcej faktów, bowiem nieubłaganie mija czas, a wielu z nich w obawie przed represjami nie ujawniło swojej działalności. Gdyby czas Panu na to pozwolił, proszę o kilka słów na ten temat.

Łączę serdeczne pozdrowienia i wyrazy szacunku.

Z poważaniem *El Skerska*

Ella Skerska

dokumentalistka Fundacji

Archiwum Pomorskie AK w Toruniu

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

17 - informacja o Storniki
+ Biuletyn

FUNDACJA

Archiwum Pomorskie Armii Krajowej

ul. Wielkie Garbary 2, 87-100 Toruń

fax/☎ (0-56) 65-22-186

<http://www.um.torun.pl/~archAK>,

e-mail: archAK@um.torun.pl, topak@poczta.onet.pl

Konto: WBK Oddział w Toruniu

10901506-4675-128-00-0

1
1.dz.2586 POM 2002

Sz. Pan

Henryk Tessar

84-200 Wejherowo

Szanowny Panie!

11

Upewniam informuję, że została
wydana cz. 5 "Stowiszka biograficznego
konspiracji pomorskiej 1939-1945" w
której opublikowano biogram śp. Alfonsa
Tessara. Istnieje możliwość zakupu
"Stowiszka". W załączeniu przesyłam
ostatni nr "Biuletynu" Fundacji.

Łacząc pozdrowienia i wyrazy
szacunku. Z poważaniem
Elżbieta Skerśka - dokumentalistka

1

11

11

T:U-999/1735 Som.

Wejherowo

Jessar Alfoms

✓ Karty informacyjne -
- wypisy ze śmódel

lc. 18

+ Jersan Alfons
1944 manuskrypt z Brodwinog

Wętkowa¹

z atoryt pierwszym organizacje podziemnej
nr pas Wętkowa (Polska Zycie - KOP)

1930
patem jakoby K. Kolt, Gryta Wętkowa

206 Aleksandrowskiej W 41 KOP 1966
K. Cichanowski 104, 378

Hejrowski - Sedyński
Fot

Tessier Albans, inżynier, organizator
grupy robotniczej w Hajrowsku od 1941 r.
właściciel domu „Gryf Pomorski”, komendant
tej organizacji w Hajrowsku. Razem z partnerką
i rodziną, zmarł w więzieniu w Hajrowsku
latem 1944 r.

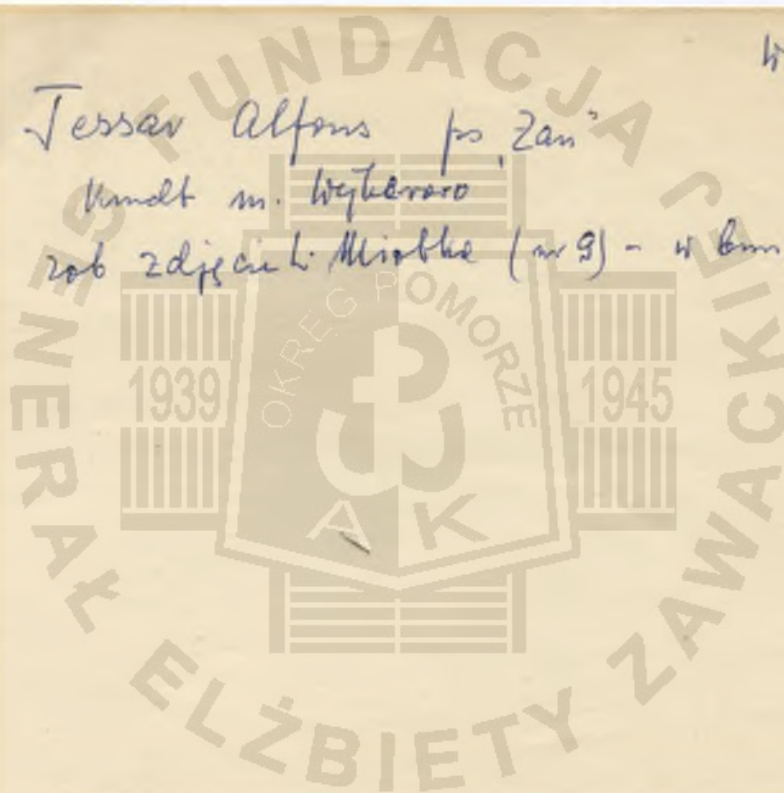
Ciechanowski, str 178

Jesser Alfons ps Zan²

Handl m. Wętkowo

rob zdjęcie L. Miobka (nr 9) - w bunkrze

Wętkowo
Gryt

Tessar Alfons

Wejherowo 4

Alfons Tessar — pochodził z powiatu działdowskiego. Do wojny pracował jako nauczyciel w Gowinie, pow. Wejherowo. Jako oficer rezerwy bierze udział w kampanii wrześniowej, ranny dostaje się do niewoli. Na początku 1940 r. jako inwalida zwolniony z obozow. Ranny w czasie potyczki z żandarmerią zmarł w początkach 1944 r. w więzieniu w Wejherowie z upływu krwi.

Tomisław 1977/5 str 29 art cich

Tesar (i.m.n) Alfons(?)
ps. "Zarr"

Wojnowo
Gryt 5

W 1941 r. jeden z setowiceli i
Antoniusz, Gryte

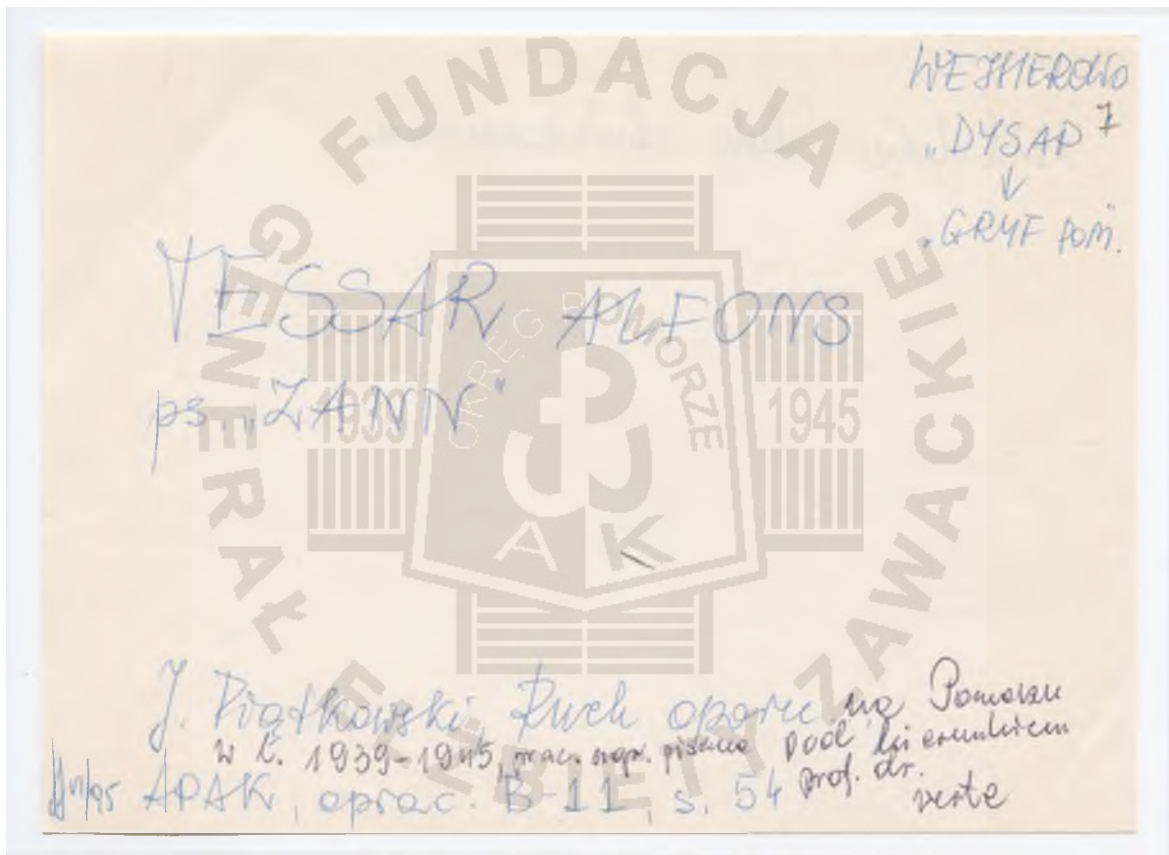
zob. rel. G. Puzdrovskiej / Gdynie

H.M.M. VI.93

Tessar Alfons ^{Gdyńca - pow. morski}
członek grupy dywersyjnej "Dysab"⁶

B. Boru, Powstanie i działalność...,
Pomerania, nr 1/1974, s. 35

PO-94

Witoldo Jak Lubaszewski

H+ Tessa Alfons Wejherowo
ps. "Zem" "Polskie
"Żyćie"

Kier. szkoły z Górnice; współprac.
Pawła Hebla ps. "Zagłoba" z Bojane;
po ~~pro.~~ utworzeniu org. "Polskie Żyćie"
obaj utworzyli grupy dywersyjno-sar-
botazowe "Dysab" a po scieżeniu z
JOW Gr. Pom. (pot. 1942r.) działali w
komendzie pow. JOW Gr. P. (Wejherowo)
zob: Dank B. "Martyrologia i much oporu
na Leszniech 1939-1945, [w:] Pomer-
werte

Świe org. konspiracyjne poaa AK 1939-45,
wyd. FAPRK, t. VI, Tomii 1994, str. 229

ABE.P 10A

++ Tessar Alfons
ps. "Lam"

Wejherowo 9
"Polskie
Życie"

Dziś Materiał do listy kadry
współpracowników org. "Polskie Życie",
noszący taki w końcu 1939r. Gregora
Wojewoda współorganizujący (pion wojskowy),
z ks. Józefem Bartłem zorganizował ści
wywiadu i kontrwywiadu pod nadzorem
Aleksandra Pietrzykowskiego oraz z grupy
szurmowe kierowane przez Alfonsa Tessara,
Pawła Hebla, Bernarda Michalskiego
, "Sao Zagłoba" ↓ "Batory" wstc

zob. Stron. biogr. kemp. pom. z. II str. 180
zob. v. 101

FUNDACJA
GENERALA
ELŻBIETY ZAWACKIEJ

Tessar Alfons
ppor. rezerwy

Wojkowo 10
Polska Żyje

Kalendarz do org. "Polska Żyje"

"Polska Żyje"

która od końca VI do połowy
sierpnia 1942 podpoję odnowała się
TO w Gr. Pom. w "Polska Żyje"
prowadzi działalność sabotażową
i odwetową → współpr. z Heblem
Pawłem ps. "Zęptoba", Gertrudą
verte

Burdrowska ps. "Svevia", ~~Edmundem~~
~~Santa~~, Edmundem Santa ps. "Sobra-
tes", Władysławem Santa ps. "Jeleni"

zob: Komorowski, "Konspiracyje pomorskie
1935-1947. Helsinki, str. 148-149

Wz. IV 101

grupa miata krypt. "Dysab".

Tessar Alfons
(1919 - 1944)
ps. "Zan"

Gdynia
Wejherowo
Polska Żyje
TOW Gryf Pom.

zob: H. Komorowski "Konspiracja
pomorska 1939-1947", Gdynia 1993,
str. 148-149.

W VII 199

Tessar Alfons

Gdynia¹²
"Polska Żyje"

Po scaleniu "Polska Żyje" z TDW hr. P.
został kmdantem TDW hr. P. m. Wejhero-
no; dowodził także oddz. partyzanckim
w rejonie Gowina, Sychowej, Dąbrówki,
Bęstkowo; w potyczce z Landesmerta
ciężko ranny dostał się do niewoli, pocho-
wiony w więzieniu, zmarł w szpitalu
więziennym w Wejherowie latem 1944. ?

zob: Bork. B. Młotki m. li powiatu morskiego
w ruchu oporu w latach 1939-1945, [w:]

St. 3/4 Pomorskie organizacje konspiracyjne
[poza AK] 1939-1945, wyd. PZP AK, t. VI,
Toruń 1994, str. 246

ex. v'01

Tessie Alfons

Wojherow¹³
Polska Zycie

Wrocil z niewoli w sierpniu 1940,
zostal bliskim wspolpracownikiem
ks. dr. Jozefa Bartla i Grzegorz
Wojewskiego (pionier wojskowy) ~~ktore~~
od kemp. org. "Polska Zycie" - nosil
to przyjeta od 1940 r. [wczesniej
"Pomoc Polakom"]; powolana pierwsza
grupe sabotazowa - dywersyjna o
nazwie "Dysab"; org. grupy kety m. l.
n. l. e.

St. Mościpan, Alfons Tassar; pod
kawa 1940 r. - liczyta 12 trojek
bojowych działających w Węgrzech
- sabotaż linii kolejowych (głównie)
na linii Gdańsk - Sępólno; prowadził
też tajne nawiązanie.

zob: Bork B., Walki m-li pow. morskie-
go w ruchu oporu 1939-1945 [w:]
Pomorskie org. kulturalne (późn
zak) 1939-1945, wyd. FADAK, t. VI,
Toruń 1994, str. 244-245

zsk. 1107

++ Jessar Alfons

Wejherowo
"Polskie
Żyćie"

W X 1940r. w ramach "Polskie
Żyćie" utworzono kilka grup bojowych
i dywersyjnych. Jedną z nich nadano
krypt. "Dysab"; do niej przydzielony
został Michetko; poza tym w grupie
tej znaleźli się: Alfons Jessar, Alojzy
Brennet, Edmund Szuta, Władysław
Szuta, Paweł Hebel i Tatarskie
Gertmude Puzdrowskie; reszta

W XII 1940r. po dohromanej reorganizacji - Michetko został dowódcą jednej z 3 grup bojowych.

zob. Str. biogr. kieszp. pom., t. 2, str. 122

zob. V 101

1939

1945

ELŻBIETY ZAWACKIE

a

+

Gdynia

TOW
Grupa Pomorska

15

~~+~~
~~+~~
TESSAR Alfons

ps "Zan-Zann" 1913-1944

d-ca grupy "Dysab", kmdt TOW -

Wejherowo. 1939 walczył w stop. ppor.

w II Batalionie Morskim Gdynia-Orłowo

w 1940 do org. Konspir. "Polska żyje"

Tajne nauczanie. Dywersja, sabotaż

Punkt kontaktowy. Ramy w potyczce

zamordowany w Gdańsku

Elżbieta Skerska, Terzy Szewc

zob.

Słownik Biograficzny Konspiracji
Pomorskiej 1939-1945 część 5

Fundacja "Archiwum Pomorskie AK"
str 135, 136 Toruń 2001

Drut
2003

α

Węghenow
TOW „GP” 16

Tessier Alfons
Ps. „Zan”

1939

1945

Zdr. T.M.: 802/1527 Pom. Bork Bolesław (Węgierska)
tel. 4, Ar. 48, „Powstanie ruchu oporu na deskach”

Tessar Alfred? (Alfonso)

Wojherowo

17

dowódca grupy sabotażowo-dywersyjnej, pod pseudonimem „Dysab” rozwinął swą działalność w powiecie morskim w Kaszubach.

Sob. Spisując Kopie

Δ. IV / 40

Mi I / 10

Tessan Alfons
ps. "Zan"

Wejherowo 18
50 W "Gr. P."

zob. Gąsiorowski A., Steyer B.,
Tajne Organizacja Wojskowa
Gryf Pomorski, Gdańsk 2010,
s. 73-74, 144, 148

Wp. VIII/14

Jessav Alfons

